

Az ásatáson részt vett: Száraz Csilla és Szergej Bezuglov régészek, Bocz Péter ásatási technikus és Mester Andrea gyűjteménykezelő.

ALMÁSSY KATALIN – ISTVÁNOVITS ESZTER

137. Orosháza, Gádorosi út, Nyíri-dűlő

(Békés megye) *Sza; A; M; Á*

A 47. sz. főút Orosházát elkerülő szakasza II. ütemének nyomvonala által érintett négy régészeti lelőhely közül ez volt a legnagyobb területű, kiterjedése is falu méretű. A nyomvonal több mint egy kilométer hosszón halad rajta keresztül. Az átvizsgált és feltárt felületen 144 objektumot tudtunk feltárni. Közülük 17 újkori volt. A régészeti korúak közé egy szarmata ház és egy szarmata kút tartozik, a többinek kora a 8–9. századra tehető, 35 pedig egyelőre bizonytalan keltezésű. Előzetesen a 8–9. századba sorolható 9 árok, 4 ház, 1 külső kemence és 4 gazdasági épület; 9. századi lehet 18 árok és 3 vízgyűjtő; a 10–11. századra tehető minden bizonnyal 14 árok, 15 ház, 3 külső kemence, 13 műhely, 1 gazdasági épület, 1 kút, 1 karám és 3 gödör.

A leletanyagban igen ritka és érdekes tárgyak is előfordulnak, pl.: korongolt, külsőfüles bogrács, szaltovói eredetű, egész felületén hornyolt, fazékszerű bogrács, bordásnyakú edény töredéke, stb.

A leletanyag tisztítás és restaurálás után az orosházi múzeumba kerül.

Az ásatáson részt vett: Rózsa Zoltán régész (Orosháza, Szántó Kovács János Múzeum), illetve Gábor Gabriella restaurátor (Békéscsaba, Munkácsy Mihály Múzeum) és Kocsor Julianna restaurátor (Békés, Jantyik Mátyás Múzeum).

SZATMÁRI IMRE

138. Orosháza, Osztott földek fasor

(Békés megye) *A; M*

A 47. sz. főút Orosházát elkerülő szakasza II. ütemének nyomvonala által érintett felületen 28 objektum került elő, melyek a leletek alapján a 8–10. századra keltezhetőek. Zömük 9. századi lehet. Az objektumok között egy kút, egy gödör, hét árok, egy gazdasági épület, öt műhely, három külső kemence és tíz ház sorolható föl. A leletanyag tisztítás és restaurálás után az orosházi múzeumba kerül.

Az ásatáson részt vett Rózsa Zoltán régész (Orosháza, Szántó Kovács János Múzeum) illetve Gábor Gabriella (Békéscsaba, Munkácsy Mihály Múzeum) és Kocsor Julianna (Békés, Jantyik Mátyás Múzeum) restaurátor.

SZATMÁRI IMRE

139. Orosháza, Osztott földek, Új út

(Békés megye) *Á*

A 47. sz. főút Orosházát elkerülő szakasza II. ütemének nyomvonala eső, kis kiterjedésű lelőhelynek csak a szélét érintette az út nyomvonala. Egy Árpád-kori árok és egy szintén Árpád-kori külső kemence került elő, valamint egy bizonytalan korú és egy újkori árok. A leletanyag tisztítás és restaurálás után az orosházi múzeumba kerül.

Az ásatáson részt vett Rózsa Zoltán régész (Orosháza, Szántó Kovács János Múzeum) illetve Gábor Gabriella restaurátor (Békéscsaba, Munkácsy Mihály Múzeum) és Kocsor Julianna restaurátor (Békés, Jantyik Mátyás Múzeum).

SZATMÁRI IMRE

140. Orosháza, Szénási út, Benedek-tanya

(Békés megye) *A*

A 47. sz. főút Orosházát elkerülő szakasza II. ütemének nyomvonala által érintett szállás jellegű lelőhelyen, a tervezett autópályán nyomvonala eső felületen 8 árok került elő, melyek közül hét újkori, egy pedig avar kori volt. A leletanyag az orosházi múzeumba került.

Az ásatáson részt vett Rózsa Zoltán régész (Orosháza, Szántó Kovács János Múzeum) illetve Gábor Gabriella (Békéscsaba, Munkácsy Mihály Múzeum) és Kocsor Julianna (Békés, Jantyik Mátyás Múzeum) restaurátorok.

SZATMÁRI IMRE

141. Paks, Dunakömlőd,

Sánchegy/Bottyán-sánc

(Tolna megye) *Ró*

A dunakömlődi Bottyán-sáncon fekvő római castellum (Lussonium) polgári településének feltárását célzó tervásatásunk 1998. évi munkálatai július 2-től augusztus 9-ig tartottak.

Ennek során mintegy 207 m² területet kutattunk át az erődötől délre. Sikerült az erőd legdélebbi fossáját átvágni, amely 14 m széles és 6 m mély volt. Leletanyagát 2. századi sigillaták, tegulák, vályogtégla darabok és jellegtelen római edénytöredékek alkotják. Az első római objektumok földbevéjt gazdasági gödrök formájában a fossa déli peremétől 9–10 méterre jelentek. Ezek az objektumok jelezték a vicus szélét és egyben az előkerült leletanyag alapján legkorábbi periódusát is jelentették. Betöltésük számos észak-itáliai, korai dél-galliai sigillatát, valamint itáliai vékonyfalú kerámiát tartalmazott. A legkorábbi sigillata késő Claudius-Flavius korra keltezhető. A 4. számú félig földbevéjt, szintén gazdasági célokat szolgáló gödör

pusztulása utáni betöltésből pedig egy Traianus érem jött elő. A P/4-es szelvényben masszív sóderos térszint jelentkezett, amelyet korábbi, 1. századi (lakó?) gödörre építettek. Az 1998. évi ásatás a vicus legkorábbi periódusainak dokumentálásán túl további bizonyítékot szolgáltatott arra vonatkozólag, hogy a kora császárkori (késő Claudius-Flavius kori) erőd is a Bottyán-sánc tetején állhatott.

BESZÉDES JÓZSEF

142. Paks–Dunakömlőd, Szalmás-dűlő (Tolna megye) A

Lakossági bejelentést követően leletmentést végeztünk a fenti lelőhelyen. Két kutatóárokkal mintegy 52 m² átkutatása során, négy Ny-K-i tájolású avar kori sírt tártunk föl. Mindegyik sír bolygatott volt valamilyen mértékben. Három sír esetében a sírgödrök végét rézsűsen lemélyítették, azonban fakoporsónak vagy sírládának semmilyen nyomát nem sikerült megfigyelni. Egyedi kialakítású volt a 2. számú sír alja, ahol a fejrészénél 3–4 cm-es padkát képeztek ki. A sírokból kevés és jellegtelen melléklet került elő: vascsatok, vaskés, kova, egy ép, kézzel formált edény, állatcsontok és tojáshéj. A tájolás, valamint a felszíni szórványként lelt kettőslemezes, lekerekített végű kisszívvegek alapján a sírok az avar kor első felére (kora, közép avar kor) keltezhetőek.

BESZÉDES JÓZSEF

143. Panyola, Ásottfok (Szabolcs-Szatmár-Bereg megye) A; M; Á

1998-ban folytattuk az 1961-ben megkezdett, 9–11. századi falumaradvány feltárását. A költségeket a Károli G. Református Egyetem Bölcsészettudományi Kara és a Felzárkózás az Európai Felsőoktatáshoz Alap fedezte, valamint – időszakosan – két-két közmunkást a község önkormányzata adott. A terepmunkákban néhány napig történelem szakos hallgatók vettek részt (összesen nyolc fő), a táborvezető Mihály János IV. éves hallgató volt. Az ásatási rajzokat Voronkó Verga készítette (Magyar Iparművészeti Főiskola hallgatója). A rendkívül kedvezőtlen időjárás miatt csak egy házmaradvány feltárására kerülhetett sor, melynek DNy-i sarkában egy agyagkemence maradványa volt. A házbeásás méretei: 3×2,70 m, a padló szint mélysége 120 cm, a padló K felé lejtett, 135 cm mélységig. A beásás Ny-i falánál két keskeny padka volt kiképezve. Sarkai lekerekítettek. Betöltése sötét színű, erősen faszenes volt. Feltűnő a sok üvegsalak jelenléte a szelvényben. A kerámialeletek kézzel gyúrt edényekből származnak. Egyéb leletek: agyag orsógomb, vasnyílhegy töredéke, kevés állatcsont.

ERDÉLYI ISTVÁN

144. Páty, Malom dűlő (MRT XIII/1. 13/9 lh.) (Pest megye) B; LT; R6; A; Á

A Fűzes-patak Ny-i partja mellett, az M1-es autópálya és 100-as út között a Terminál Rt. tereprendezési munkálatokat kezdett 1997 októberében. Ezen a területen az M1-es út építését megelőzően már 1982–1984 között folyt régészeti feltárás. Az akkor elkezdett római telep kutatását folytattuk. A humuszolás során kiderült, hogy a római telep nagysága, a két út között kb. 9 ha. Az idő rövideje miatt, ekkora területen csak szondázó jellegű kutatást tudtunk végezni.

A római település legkorábbi objektumait a patak mentén, s a 100-as út közelében találtuk meg. Az eraviszkusz őslakossághoz köthető gödörházak, két félig földbemélyített lakóház, az egyik kemencével, körte alakú, kétosztatú tüzelőtérrel ellátott, kelta típusú edényégető kemence s több gödör köthető ehhez a korai periódushoz. A kelta jellegű kerámia („S” profilú tál, besimított hullámvonalakkal díszített hombárok, kézzel formált fazekak, és csészék) mellett már római árukat is találtunk itt (festett korsó, behúzott peremű tálak, terra sigillaták, érmek). A legkorábbi terra sigillata a Flavius-Hadrianus korból való dél-galliai áru. Az egyik földbemélyített házból pedig 6 db Kr. e. 2–1. századra keltezhető ezüstérem került elő. Legalább két esetben megfigyelhető, hogy a korábbi földbe mélyített házra illetve gödörházra ráépült egy későbbi kőépület.

A kőépítkezései periódus, a terra sigillaták és érmek alapján kb. a 2. század közepén, második felében indult. Egy többhelyiséges épület 25×20 méteres részletét sikerült feltárni a 100-as út melletti részen. Az épület keleti felének alaprajza még nem tisztázott (déli zárófalát elvitték a munkagépek). A patakparton is előkerült egy négyszögletes, 5×5 méteres kisebb épület, mellette későbbi épületek falmaradványaival. Szintén az egész domboldalon találtunk a humuszolás után köveket, falmaradványokat, melyek a legkésőbbi, 3–4. századi kőépületek falai lehettek. A késői falak maradványai alatt több helyen figyeltünk meg korábbi épületekre utaló nyomokat, pl. 1,5–2 m mélységig lemenő, több soros, szárazfalazásos technikával jól megépített falat.

A telepről származó több mint 200 db érem alapján, a római település négy évszázadon keresztül lakott volt (legkésőbbi Theodosius 384–387 közötti érme). Egyéb importárúk csak az 1. század végétől jelentkeznek, a legfelső rétegben pedig a 4. század második feléhez, végéhez köthető kerámia pl. zöldmázás edény stb. is előfordul még.

A római települést megelőzően a terület a bronzkorban is lakott lehetett, mivel néhány kora római gödör, korábbi bronzkori településhez tartozó gödröket vágott át. A római kor után pedig egészen a 12. századig használták (szórvány avar övveretek és 12. századi